

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

40

Polem.

755

i

4° Polem. 755 i

4 Polcm 755ⁱ

CONSILIVM DELECTORVM CARDI

NALIVM ET ALIORVM

prelatorum, de emendan

da Ecclesia.

EPISTOLA IOANNIS STVRMII DE

eadem re, ad Cardinales ceterosque viros

ad eam consultationem

delectos.

M. D. XXXVIII.

200/1/2/1/1

413 A

Bayerische
Staatsbibliothek
München

stat. ...
München

CONSILIVM

DELECTORVM CARDINALIVM ET
aliorum Prælatorum, de emen-
danda Ecclesia.

BEATISSIME PATER,
Tantum abest, ut uerbis explica-
re possimus, quàm magnas gra-
tias Respublica Christiana Deo
Opt. Max. agere debeat, quod
te Pontificem hisce tēporibus,
ac Pastorem gregi suo præfeca-
rit, eamq̃ quam habes mentem

dederit, ut minime speremus cogitatione eas quas Deo
gratias debet, consequi posse: nam spiritus ille Dei, quo
uirtus cœlorum firmata est, ut ait Propheta, labantem,
imò ferè collapsam in præceps Ecclesiam Christi per te
huic ruinæ manum, ut uidemus, supponere decreuit,
eamq̃ erigere ad pristinam sublimitatem, decoriq̃ pristi-
no restituere, certissimam diuinæ huius sententiæ con-
iecturam nos facere ualemus, quibus Sanctitas tua ad se
uocatis mandauit, ut nullius aut commodi tui, aut cui-
uspiam alterius habita ratione, tibi significaremus abu-
sus illos, grauissimos uidelicet morbos, quibus iam pri-
dem Ecclesia Dei laborat, ac præsertim hæc Romana Cu-
ria, quibus effectum prope est, ut paulatim ac sensim in-
grauescentibus pestiferis his morbis magnam hanc rui-
nam traxerit, quam uidemus. Et quoniam Sanctitas
tua Spiritu Dei erudita, qui, ut inquit Augustinus, loqui

A a turin

tor in cordibus nullo uerborum strepitu, probè nouerat principium horum malorum inde fuisse, quod nonnulli Pontifices tui prædecessores prurientes auribus, ut inquit Apostolus Paulus, coaceruauerunt sibi magistros ad desideria sua, nõ ut ab eis discerent, quod facere deberent, sed ut eorũ studio & calliditate inueniretur ratio, qua liceret id, quod liberet: inde effectũ est, præterquam quod principatum omnẽ sequitur adulatio, ut umbra corpus: difficillimusq; semper fuit aditus ueritatis ad aures Principum, quod confestim prodirent Doct. qui docerent Pontificem esse dominum beneficiorum omnium: ac ideo cum dominus iure uendat id quod suũ est, necessãrio sequi, in Pont. non posse cadere Simoniam, ita quod uoluntas Pontificis qualiscunq; ea fuerit, sit regula qua eius operationes ac actiones dirigantur: ex quo proculdubio effici, ut quicquid libeat, id etiã liceat.

Ex hoc fonte, Sancte Pater, tanquam ex equo Troiano irrupere in Ecclesiam Dei tot abusus, & tam grauissimi morbi; quibus nunc conspiciamus eam ad desperationem ferè salutis laborasse, uel manasse harum rerum famam ad infideles usq;. Credat Sanctitas uestra scientibus, qui ob hanc præcipue causam Christianam religionem derident ad eò, ut per nos, per nos iniquimus, nomen Christi blasphemetur inter gentes. Tu uero Sanctissime Pater, & uere sanctissime, edoctus à spiritu Dei, præter ueterẽ illam tuam prudentiam, cũ totus in hanc curam incubueris, ut sanatis egritudinibus Christi Ecclesia tuæ curæ commissa, bonam ualitudinem recuperaret, uidisti, ac probe uidisti, inde incipiendam esse medicationem, unde primum ortus est morbus, secutusq; doctrinam Apostoli Pauli, uis esse dispensator, non dominus, &

nus, & fidelis inueniri à Domino: imitatus etiam seruū illum, quem in Euangelio Dominus præfecit familiæ suæ, ut de illis in tempore tritici mensuram, ac propterea decreuisti nolle quod non liceat, necuis posse quod non debes. Ideoq; nos ad te accersuisti, imperitos quidem ac tam magno negotio impares, non parata tamen affectos cum honori et gloriæ Sanctitatis tuæ, tum præcipue instaurationi Ecclesiæ Christi, ac grauissimis uerbis iniunxisti, ut omnes hos abusus colligeremus, tibiq; illos significaremus, obtestatus nos reddituros esse rationem huius negocij nobis demandati Deo optimo, si negligēter ac infideliter ageremus. Atq; ut omnia liberius inter nos tractari possent, tibiq; à nobis explicari, iureiurādo nos obstrinxisti, addita etiam excommunicationis pœna, ne cuiuspiam aliquid huius nostri muneri proderemus. Nos igitur tuo imperio parentes, collegimus quanto paucioribus fieri poterit, hos morbos, eorumq; remedia, ea inquam quæ pro tenuitate ingenij nostri excogitare poruimus. Tu uero pro tua bonitate ac sapientia omnia relarcies ac perficies, in quibus pro tenuitate nostra offenderimus. Verū ut omnia certis quibusdam finibus cōplectamur, cum Sanctitas tua, & sit princeps prouinciarū harum quæ subsunt ditioni Ecclesiasticæ, & sit Pontifex uniuersalis Ecclesiæ, sit etiā Episcopus Romanus, nihil nobis dicendū sumpsimus de his quæ pertinet ad hunc principatū Ecclesiæ, quem tua prudentia optime regi uidemus, tangemus tantum ea quæ pertinent ad officium uniuersalis Pontificis, & nonnulla quæ sunt Romani Episcopi. Illud uero ante omnia Beatissime Pater putamus statuendum esse, ut dicit Aristoteles in Polit. sicut in unaquaq; Repub. ita &

A. 3. in hac

in hac Ecclesiastica gubernatione Ecclesiæ Christi hanc præ omnibus legem habendam, ut quantum fieri potest, leges seruentur. Nec putemus nobis licere dispensare in legibus, nisi urgenti de causa & necessaria. Nulla namq; perniciosior consuetudo in quavis Repub. induci potest, q̄ hac legum inobseruantia, quas sanctas maiores nostri esse uoluerunt, earumq; potestatem uenerandam & diuinam appellarunt. Scis tu hæc omnia Oprime Pont. legisti iam pridem apud Philosophos & Theologos, illud uero non tantum huic proximum, sed longe prius & potius superiore putamus, non licere Pontifici & Christi Vicario in usu potestatis clauium, potestatis inquit a Christo ei collatæ, lucrum aliquod comparare. Hoc etenim est Christi mandatum: Gratis accipistis, gratis date. His primum statutis, cum Sanctitas uestra ita gerat curam Ecclesiæ Christi, ut ministros plurimos habeat, per quos hanc curam exercent. Hi autem sunt Clerici omnes, quibus mandatus est cultus Dei, Presbyteri præsertim, & maxime Curati, & præ omnibus Episcopi. Idcirco si gubernatio hæc sit recte processura, primo danda est opera, ut hi ministri idonei sint muneri quo fungi debent.

Primus abusus in hac parte est Ordinatio Clericorum, & præsertim Presbyterorum, in qua nulla adhibetur cura, nulla adhibetur diligentia, quod passim quicumq; sint imperitissimi, sint uilissimo genere orti, sint malis moribus ornati, sint adolescentes, admittantur ad Ordines sacros, & maxime ad Presbyteratû, ad characterem inquam Christum maxime exprimentem: hinc innumera scandala, hinc contemptus Ordinis Ecclesiastici, hinc diuini cultus ueneratiõ non tantû diminuta, sed etiam

sed etiam propèlam extincta. Ideo putamus optimam fore, si Sanctitas tua primo in hac urbe præficeret huic negotio duos aut tres Prelatos, uiros doctos & probos, qui Ordinationibus Clericorum præessent: iniungeret etiam Episcopis omnibus, adhibitis etiam pœnis censurarum, ut id curarent in suis diocesis. Nec permittat Sanctitas uestra, ut quispiam ordinetur, nisi ab Episcopo suo, uel cum licentia deputatorum in urbe, aut Episcopi sui: insuper ut in Ecclesijs suis quisq; Episcopus magistrum habeat, à quo Clerici minores & literis & moribus instruantur, ut iura præcipiunt.

Abusus alius maximi ponderis est in collatione beneficiorum Ecclesiasticorum, maxime Curatorum, & præ omnibus Episcopatum, in quibus usus inualuit, ut provideatur personis quibus conferuntur beneficia, non autem regi Christi & Ecclesiæ. Ideo in conferendis his beneficijs Curatis inquam, sed præ alijs Episcopatibus curandum est, ut conferantur uiris bonis doctisq;: ideo ut per se possint fungi illis muneribus, ad quæ tenentur: insuper illis, quos uerisimile est residentiam facturos, non ergo Italo conferendum est beneficium in Hispania, aut in Britannia, aut e contra: hoc seruandum est tam in collationibus cù uacant per decessum, quàm in cessionibus, in quibus nunc tantum habetur ratio uoluntatis cedentis, nullius præterea rei in cessionibus: his si quispiam præficeretur probus unus pluresue, beneficium iri putaremus.

Alius abusus, cum beneficia conferuntur, seu cum ceduntur alijs, irrepsit, in constituendis super eorum fructibus pensionibus, imò quandoq; cedens beneficio omnes sibi fructus referuat. Quæ in te illud est animad-

uertens

merendum, nulla alia de causa, nulloq; alio iure pen-
siones constitui posse, nisi ut quasdam eleemosynas, quæ
in pios usus & indigentibus concedi debent. Nam red-
ditus sunt annexi beneficio, ut corpus animo: ideo sua
natura pertinet ad eum qui beneficium habet, ut possit
ex eis uiuere honeste pro suo ordine, simulq; queat sub-
stinere impensas pro diuino cultu, & templi sacrarumq;
ædium reparationem, & quod reliquum est, impendat
in pios usus: hæc est enim natura eorum reddituum. Ve-
rum sicuti in rerum naturæ administratione nonnulla
sunt à natura uniuersali præter inclinationem uniuersa-
lis naturæ: sic in Pontifice, qui est uniuersalis dispensa-
tor bonorum Ecclesiæ, si uiderit eam fructuum portio-
nem, quæ in pios usus expendi debet, aut eius partem in
pium quempiam alium usum ut expendatur magis ex-
pedire, potest proculdubio id facere. Ideo iure merito
pensionem ponere potest, ut subueniat egeno, præser-
tim Clerico, ut honeste queat uitam ducere, pro eiusdè
ordine. Ideo omnes fructus reseruari, adimiq; id omne,
quod diuino cultui sustentationiq; habentis beneficium
tribui debet, magnus est abusus. Itemq; pensiones dari
Clericis diuitibus, qui cōmode & honeste uiuere queūt
ex redditibus quos habent, magnus est abusus, tollen-
dus uterq;.

Alius item abusus in permutationibus beneficiorum
quæ fiunt cum pactiōibus, quæ Simoniacæ omnes
sunt, nulloq; respectu habito nisi lucri.

Abusus alius omnino auferendus, qui calliditate qua-
dam nonnullorum peritorum iam inualuit in hac Cur-
ria: nam cum lege cautum sit, beneficia testamento lega-
ti non posse, cum non sint testatoris, sed Ecclesiæ, & ut
res hæc

res hæc Ecclesiastica serua retur cõmunis bõnorũ omniũ
um, non autem fieret priuata cuiuspiam: inuenit huma
na, non tamen Christiana industria plurimos modos,
quibus huic legi illudatur. Nam fiunt renunciationes
Episcopatum, aliorumq; beneficiorum, primo cum re
gressu, addunt referuationem fructuum, addunt referua
tionem collationis beneficiorum. Insuper cumulant re
seruationem administrationis, faciuntq; hoc pacto Epi
scopum, qui nullum ius habet Episcopi: alterum uero,
cui iura omnia Episcopi comperant, non tamen Episco
pum: Videat Sanctitas tua, quõ processit assentatoria
illa doctrina, qua tandem effectum est, ut id liceat quod
libeat. Quid quæso est hoc, nisi hæredem beneficij sibi
constituere? Alius præter hũc inuentus est dolus, cum
scilicet coadiutores dantur Episcopis perẽtibus, minus
idonei quàm ipsi sint, ita ut, nisi quispiam claudere oculos
uoluerit, liquido uideat hæredem ea ratione institui.

Item lex est antiqua iustaurata à Clemente, ne filij
presbyterorum habeant parentum beneficia, ne scilicet
res communis hoc modo fiat priuata. Dispensatur ta
men, ut audimus, in hac ueneranda lege. Nolumus ta
cere id quod uerissimum esse quiuis prudens per se iudi
cauerit, nullam rem magis conflasse hanc inuidiam Cle
ricis, unde tot seditiones sunt ortæ, & aliæ instant, quã
hanc auersionem commodorum & prouentuum Eccle
siasticorũ à communi ad rem priuatã: ante hac omnes
sperabant, nunc in desperationem adducti, acuunt lin
guas contra hanc sedem.

Alius abusus est in expectatiuis & referuationibus be
neficiorum, quibus & datur occasio, ut aliena mors desi
deretur, & libenter audiatur. Præcludunt etiam aditum

B supremum

supremum dignioribus cum uacant, dant libus cau-
sam. Omnes has putamus tollendas esse.

Abusus alius est eadem calliditate inuentus: Nam
quædam beneficia incompatibilia iure sunt, & appella-
lantur, quæ ex ipsa uerbi nominis maiores nostri admonere
nos uoluerunt, nõ debere ea uni conferri: nunc in his
dispensatur, non tantum duobus, sed pluribus, & quod
peius est, in Episcopatibus. Hunc morem qui ob auariti-
am tantum inualuit, tollendum ducimus, præsertim in
Episcopatibus. Quid de unionibus beneficiorum ad uer-
bæ unius, ne scilicet obstet illa beneficiorum pluralitas ad
obtinenda incompatibilia, nonne est mera fraus legis?

Alius etiam abusus inualuit, ut Reuerendiss. Card.
Episcopatus conferantur seu commendentur, non unus
tantum, sed plures, quæ Pater Beatissime putamus ma-
gni esse momenti in Ecclesia Dei: primo quidem, quia
officium Cardinalatus, & officium Episcopi, incompati-
bilia sunt. Nam Card. est assistere Sanct. tuæ in guberna-
nanda uniuersali Ecclesia. Officium autem Episcopi est,
pascere gregem suum, quod præstare bene, necut debet
potest, nisi habitet cum ouibus suis, ut pastor cum grege.

Præterea Pater Sanct. hic usus maxime obest exem-
plo. Quomodo namque hæc sancta Sedes poterit dirigere
& corrigere aliorum abusus, si in præcipuis suis mem-
bris abusus tolerantur? Nec ob id quod Cardinales sint, pu-
tamus eis magis licere transgredi legem, imò longe mi-
nus. Horum enim uita debet esse alijs lex: nec imitandi
sunt Pharisei, qui dicunt & nõ faciunt, sed Christus Sal-
uator noster incepit facere, & postea docere. Amplius
hic usus nocet in consultationibus Ecclesiæ, nam hæc li-
centia fomentum est auaritiæ. Ambiant præterea Card. a
Regibus

**Regibus et Principibus Episcopatus, à quibus postea de-
pendent: nec possunt libere sententiam dicere, imò si
possent & uellent, salterentur tamen passione animi in
iudicando perturbati. Ideo utinam hic mos tolleretur,
& prouideretur Card. ut possent honeste pro dignitate
uiuere, omnibus æquales redditus, quod putamus faci-
le fieri posse, si uellemus abijcere seruitutem Mammo-
næ, & Christo tantum seruire.**

His castigatis quæ pertinent ad constituendos tibi mi-
nistros, quibus ueluti instrumentis & cultus Dei bene
administrari, & populus Christianus in uita Christiana
bene institui & regi possit, accedendum nobis est ad il-
la, quæ spectant ad gubernationem Christi populi. In
qua re Paret Beatissime abusus ille primo & præ omni-
bus corrigendus est, ne scilicet Episcopi primum, & præ
omnibus alijs, deinde ne Curati abessent à suis Ecclesijs
& Parochijs, nisi ob grauem aliquã causam, sed residen-
tiam facerent, maxime Episcopi, ut diximus, quia sunt
sponsi Ecclesiæ ipsis demandatæ. Nam per Deum im-
mortalem, quis miserabilior uero Christiano cõspectus
esse potest, Christianum orbem peragranti, q̃ hæc soliti-
tudo Ecclesiarũ: Omnes ferè pastores recesserunt à suis
gregibus, commissi sunt omnes ferè mercenarijs. Impo-
nenda ergo esset magna pœna Episcopis præ alijs, dein-
de Curatis qui absunt à suis gregibus, non tantum censu
ratum, sed etiam ne reciperent redditus illi qui absunt,
nisi impetrata licentia, à tua Sanctitate Episcopi, Curati
ab Episcopis suis, per breue aliquod temporis spacium.
Legantur in hoc aliqua lura, aliquorum Conciliorũ de-
creta, quibus cautum erat, Episcopo non licere abesse à
sua Ecclesia, nisi tribus tantum Dominicis.

B . Abusus

Abusus etiam est, quod tot Reuerendiss. Card. absint
in hac Curia, nec aliqui in parte faciunt quippiam eius
officij, quod spectat ad Cardinales. Ideo & si fortasse
non omnes, quia expedire existimamus nonnullos ha-
bitare in prouincijs suis, nam per illos tanquam per ra-
dices quasdam in totū orbem Christianum sparsas con-
tinentur populi sub hac Romana Sede, plurimos tamē
esset Sanctitatis tue uocare ad Curiam, ut hic residerent.
Hac enim ratione præterquam quod fungerentur offi-
cio suo Card. prouideretur etiā amplitudini Curiae, sup-
plereturq; si quid ei detractum fuisset per recessum mul-
torū Episcoporum, qui ad suas Ecclesias se contulissent.

Alius abusus magnus, & minime tolerandus, quo
uniuersus populus Christianus scandalizatur, est ex im-
pedimentis quæ inferuntur Episcopis in gubernatione
suarum ouium, maxime in puniendis scelestis, & corri-
gendis. Nam primo multis uijs eximunt se mali homi-
nes, præsertim Clerici, à iurisdictione sui Ordinarij: de-
inde si non sunt exempti, confugiunt statim ad poenit-
entiam, uel ad Datariam, ubi confestim inueniunt ui-
am impositati, & quod peius est, ob pecuniam præstia-
tam: hoc scandalum Beatissime Pater tantopere con-
turbat Christianum populum, ut non queat uerbis ex-
plicari. Tollantur, obtestamur Sanctitatem tuam per san-
guinem Christi, quo redemit sibi Ecclesiam suam, eamq;
lauit eodem sanguine: tollantur hæ maculæ, quibus si
daretur quispiam aditus in quacunq; hominum Repu-
blica aut regno, confestim, aut paulo post in præceps rue-
ret, nulloq; pacto diutius constare posset: & tamen pu-
tamus nobis licere, ut petros in Christianam Rempub.
inducantur hæc monstra

Alius.

Alius abusus corrigendus est in Ordinibus religiosorum, quod adeo multi deformati sunt, ut magno sint scandalo secularibus, exemploq; plurimum noceant. Cōuentuales Ordines abolendos esse putamus omnes, non tamen ut alicui fiat iniuria, sed prohibendo, ne nos uos possint admittere. Sic enim sine ullius iniuria cito delerentur, & boni religiosi eis substitui possent. Nunc uero putamus optimum fore, si omnes pueri, qui non sunt professi, ab eorum monasterijs repellerentur.

Hoc etiam animaduertendum & corrigendum censemus, in prædicatoribus & confessoribus constituendis à fratribus, quod ab eorum præfectis primum adhiberetur magna diligentia, ut idonei essent, deinde ut præsentarentur Episcopis, quibus præ omnibus cura Ecclesiæ est demandata, à quibus examinarentur per se, uel per uiros idoneos, nec nisi eorum consensu admitterentur ad hæc peragenda.

Diximus Beatissime Pater, non licere aliquo pacto in usu clauium aliquid lucri utenti comparari: est in hac re firmum uerbum Christi: Gratis accepistis, gratis date. Hoc non tantum ad Sanctitatem tuam pertinet, sed ad omnes qui sunt participes huius potestatis, ideo à legatis & nuncijs uellemus idem seruari. Nam sicut usus, qui nunc inualuit, dedecorat hanc Sedem, & conturbat populum, ita si fieret e contra, maximum decus huic Sedi compararetur, & ædificaretur mirifice populus.

Abusus alius turbat Christianum populum in Monialibus, quæ sunt sub cura fratrum conuentualium, ubi in plerisque monasterijs fiunt publica sacrilègia cum maximo omnium scandalo. Auferat ergo Sanctitas uestra

B 3. omnem

omnium eam curam à Conuentualibus, eamq; det aut Ordinarijs, aut alijs, prout melius uidebitur.

Abusus magnus & perniciosus est in Gymnasijs publicis, præsertim in Italia, in quibus multi Philosophiæ professores impietatem docent, imò in templis fiunt disputationes impijssimæ: & si quæ sunt piæ, tractantur in eis res diuinæ coram populo ualde irreuerenter: ideo putaremus indicendum Episcopis, ubi sunt publica Gymnasia, ut per eos admoneretur Lectores qui legant, ne docerent adolescentes impietatem, sed ostenderent infirmitatem luminis naturalis in quæstionibus pertinentibus ad Deum, ad mundi nouitatem, uel æternitatem, & similia, eosq; ad pietatem dirigerent. Similiter ne pmitteret fieri publicas disputationes de huiusmodi quæstionibus, neq; etiam de rebus Theologicis, quæ certe multum existimationis perdunt apud uulgus, sed priuatim de his rebus fiant disputationes, publicæ de alijs quæstionibus Physicis. Idemq; iniungendum esset omnibus alijs Episcopis, maxime insignium ciuitatû, in quibus huius generis disputationes fieri solent. In impressione etiam librorum eadem adhibenda esset diligentia, scribendûq; Principibus omnibus, ut caueant, ne passim quouis libri in eorum ditione imprimantur. Dandaq; esset huius rei cura Ordinarijs. Et quoniam pueris in ludis solent nunc legi Colloquia Erasmi, in quibus multa sunt, quæ rudes animos informant ad impietatem, ideo eorum lectio in ludis literarijs prohibenda esset, & si qua alia sunt huius ordinis.

Post hæc quæ ad instituendos ministros tuos in hac uniuersalis Ecclesiæ cura, & in eius deinde administratione spectare uidentur, animaduertendû est in Gratijs, quæ

que sunt à tua Beatitudine, præter priores abusus, alios quoq; abusus introductos esse.

Primus est in fratribus seu religiosis apostatis, qui post uotû solemne à sua religione recedût, impetrantq;, ne teneantur gerere habitum sui Ordinis, imò nec uestigium habitus, sed tantû uestem honestam Clericalem: prætermittamus nunc de lucro. Iam enim diximus in principio, non licere ex usu clauium & potestatis à Christo traditę comparare sibi lucrum, sed etiam ab hac gratia abstinendum. Nam habitus est signum professionis, unde nec ab Episcopo potest dimitti, cui tenetur hi apostate, ideo hæc gratia eis concedi non deberet, neq; etiã cû ipsi recefferint à uoto, quo Deo se obligarant, eis permittatur, ut habeant beneficia, neq; administrationes.

Alius abusus in Quęstuarijs sancti Spiritus, sancti Antonij, alijsq; huius generis, qui decipiunt rusticos & simplices, eosq; innumeris superstitionibus implicant: tollendos hos Quęstuarios censemus.

Abusus alius in dispensatione cum constituto in sacris Ordinibus, ut possit uxorem ducere: hæc dispensatio non esset ulli danda, nisi pro conseruatione populû cuiuspiam, uel gentis, ubi esset publica causa grauissima, præsertim his temporibus, in quibus urgent Lutherani hanc rem maxime.

Abusus in dispensatione in nuptijs inter consanguineos, seu affines, certe in secundo gradu non putamus faciendam esse, nisi ob publicã causam grauem. In alijs uero gradibus, nõ nisi ob causam honestam, & absq; pecunia, ut diximus, nisi iam prius coniuncti essent, ubi liceret pro absolutione à peccato iam perpetrato imponi multa pecuniaria, post absolutionem, & deputari ad
pios.

pios usus, in quibus facit Sanctitas tua impensas. Nam sicut ubi non est peccatum in usu clauium, nihil exigi potest pecunię, ita ubi absolutio petitur à peccato, imponi multa pecuniaria potest, & deputari ad pios usus.

Abusus alius in absolutione Simoniaci, proh dolor, quantum in Ecclesia Dei regnat hoc pestilens uitium, adeo ut quidam non uerentur Simoniam committere: deinde confessum petunt absolutionem à pœna, imò eam emunt, sicq; retinent beneficium quod emerunt. Non dicimus Sanctitatem tuam non posse pœnam illam, quæ est de iure positio constituta, eis condonare, sed quod nullo pacto debeat, ut tanto sceleri resistatur, quo nullum perniciosius, nec magis scandalosum.

Licentia etiam testandi Clericis de bonis Ecclesiæ nõ esset danda, nisi pro causa urgenti, ne bona pauperum conuerterentur in priuatas delicias & amplificationes domorum.

Confessionalia autem cum usu altaris porratilis non essent facile danda, sic enim uilescunt Ecclesiasticæ res, & Sacramentum omnium præcipuum. Nec indulgentiæ item dandę essent, nisi semel in anno in unaquaq; in signum ciuitatum. Commutatio etiam uotorum neq; ita facile faciendā, neq; commutandā, præterq; in æquiualens bonum.

Consueuere etiam mutari uoluntates ultimæ testatorum, qui ad pias causas legant quampiam pecuniæ summam, quam autoritate Sanctitatis tuæ transferunt ad hæredem uel legatarium, ob prætersam paupertatē & c. idq; ob lucrum certe, nisi facta sit magna mutatio in re familiari hæredis per obitum testatoris, ita quod uerisimile sit, testatorem ob eam mutationem mutaturum fuisse

uisse voluntatem. Voluntas testatorum mutari, ini-
pium est: de lucro iam toties diximus, quare putamus
omnino abstinendum.

Omnes in summa explicatis quæ pertinent ad uni-
uersalis Ecclesiæ Pontificem, quantum animo potui-
mus comprehendere, restat ut nonnulla dicamus quæ
pertinent ad Romanum Episcopum. Hæc Romana ci-
uitas & Ecclesia, mater est & magistra aliarum Ecclesia-
rum. Ideo maxime in ea uigere debet diuinus cultus &
morū honestas: ideo Beatissime Pater scandalizantur
omnes exteri, qui ingrediuntur templum Beatissimi Pe-
tri, ubi sacerdotes quidam sordidi, ignari, induti para-
mentis & uestibus, quibus nec in sordidis edibus hone-
ste uti possent, Missas celebrant: hoc magnū est omni-
bus scandalum: ideo iniungendum est Reuerendissimo
Archipræsbytero, uel Reuerendissimo Pœnitentiario,
ut hæc curent, & amoueant hoc scandalum, sicq̃ in alijs
Ecclesijs.

In hac etiam Vrbe meretrices ut matronæ incedunt
per Urbem, seu mula uehuntur, quas affectantur de me-
dia die nobiles familiares Card. Clericiq̃. Nulla in urbe
uidimus hanc corruptionem, præterquam in hac omni-
um exemplari, habitant etiam insignes ædes: corrigend-
us etiam hic turpis abusus.

Sunt etiam in hac Vrbe priuatorum ciuium odia, &
inimicitia, quas componere, & ciues conciliare præ-
cipue interest Episcopi, ideo per Cardinales quosdam
Rom. præsertim qui magis essent idonei, omnes hæ ini-
micitia componendæ essent, & ciuium animi conciliandi.

Sunt in hac Vrbe hospitalia, sunt pupilli, sunt uiduæ,
harum cura maxime pertinet ad Episcopum & ad Prin-
cipem.

cipem, ideo Sanctitas tua per Cardinales viros probos
posset etiam commode hæc omnia curare.

Hæc sunt Beatissime Pater, quæ in præsentia pro te
nuitate ingenij nostri colligenda esse duximus, & quæ
nobis corrigenda uiderentur. Tu uero pro tua bonitate
& sapientia omnia moderaberis: nos certe si non rei ma-
gnitudini, quæ nostras vires longe superat, conscientia
tamen nostræ satisfecimus, non sine magna spe, ut sub te
Principe uideamus Ecclesiam Dei purgatâ, formosam,
ut columbam, sibi concordem, in unum corpus consen-
tientem, cum æterna tui nominis memoria. Sumpsi
tibi nomen Pauli, imitaberis speramus charitatem Pau-
li: electus fuit ille ut uas, quod deferret nomen Christi
per gentes: te uero speramus electû, ut nomen iam Chri-
sti oblitum à gentibus & à nobis Clericis, restituas, in
cordibus & in operibus nostris ægritudines sanes, oues
Christi in unum ouile reducas, amoueas à nobis itam
Dei, & ultionem eam quam meremur, iam
paratam, iam ceruicibus nostris
imminentem.

Gaspar Card. Contarenus.

Ioh. Petrus Card. Theatinus.

Iacobus Card. Sadoletus.

Reginaldus Card. Anglicus.

Federicus Arch. Salernitanus.

Hieronymus Arch. Brundusinus.

Ioh. Matthæus Episcopus Veronensis.

Gregorius Abbas sancti Georgij Vener.

Frater Thomas magister facti Palatii.

Ioannes

IOANNES

STVRMIVS CARDINALIBVS

caterisq; Prælati delectis

S. P. D.

VAE PONTIFICIS IVSSV

Contarene de Religionis instau

ratione statuistis, ea superioꝛe

mente ad nos allata, uarias ho

minũ uoces excitarunt. Et quan

quam ad uos pertinere non ar

bitror, quid quisq; de uestris ra

tionibus sentiat, nihil enim in

suo genere ita perfectum est, ut

omnibus placeat: tamen nisi uestrorum factorum ratio

hominibus eruditis atq; studiosis cõstet, nullo Conuen

tu, id quod optatis, uos cosecuturos puto, ut Ecclesie pri

stinam dignitatem restituatis. Nam cum sita sint omnia

in optimorum consiliorum ratione, quam uos pro ue

stra prudentia cum uultis, facile potestis prouidere, ta

men nisi eodem uiroꝛum doctozum comprobatio acce

dat, nunquam uos homines eam uiam quam requirũt,

ingressos esse cogitabunt. Quamobrem cum in illis lo

cis uerfer, ubi permulti sunt, qui de uestris consilijs sum

ma cum prudentia iudicant: & cum mihi non obscu

ræ sint illorum sententiæ, cogitauit breuiter eas ad uos

esse perscribendas, quo quid probent, quid repræhen

dant, quid aliter instituendum sentiant, uideretis. Mul

ti enim iam spem aliquam in uestra doctrina uestroq; iu

dicio repositam habent, quos etiam hoc nouum atque

C 2 inaudis

inauditum Pontificis consilium, in cogitationes meliores aliqua ratione inducit, ut existiment posse aliquando æquioribus conditionibus inter uos cõuenire. Nam dum antehac clausæ essent ueritati Pontificum aures, eademq; paterent adulatoribus, nullus locus medicine concessus est: nunc uero cum exitit tandem Pontifex qui eiusmodi conquirit, inter quos aliqui tales sunt, qui adulari non consueuerunt, qui mentiri non possunt, & quos usus doctrinaq; plurima docuit: aut remedia tam pestiferis uestræ Ecclesiæ morbis inuenientur, aut ipsa iam multis labefactata malis, necesse est uniuersa collabatur. Qui ante uos religioni præfuerunt, nullum in euitium uoluerunt agnoscere, cuius Pontifices authores extitissent: is error à uobis tandem sublatus est, qui non solum magnam partem malorũ indicatis, & occulum Ecclesiæ prædicatis, uerum etiã in Pontificibus eam causam constituisse fatemini, qui adulatorum uoculas secuti, dominos se legum esse putarunt. Hæc oratio gratissima est nostris hominibus, propterea quod qua diligentia perspectæ uobis sunt calamitates, quibus affecta atq; afflicta Ecclesia magnas ruinas tempestatesq; nisi resistatis, uidetur editura, eadem uos impendentibus malis occursum sperant. Rara res est, & præter omnium opinionem oblata occasio, Pontificem datum orbi talem, qui iureiurando fidem suorum sibi ad patefaciendam ueritatẽ astrinxerit, ut si quid secus statuatis quàm religio desideret, uobis ea culpa, non Pontifici præstanda uideatur. Itaq; uos qui ad rem tam præclaram, tamq; necessariam delecti estis, etiam atq; etiam eniti atq; elaborare debetis, ut quod instituitis, perficiatis: & quoniam huius Pontificis assensionẽ mandatumq; tenetis, neq;

neq; intermitti, neq; intertrahi rem tantam patiamini. Si hic incolumis manebit, si eadem uoluntas erit, si uerum est quod scribitis, nihil uobis ad maximas comoditates deerit: si mutabit consilium, tamen uidebitis expeditam ad uituperationem uiam patefactam, si per uos talis tantaq; spes de Ecclesia Christi tollatur. Quod enim saluari orbi est, & cuius semel à Pontifice uobis efficiendi potestas est facta, id sine summo dedecore negligi à uobis non potest. Quamobrem dum eius, cuius summa potestas hoc tempore est, uoluntas sinit, dum id emittit, in standum uobis est atq; urgendum, ut uestra industria, fide, prudentia, uirtute, inclinata iam & prope colapsa religio rursus erigatur. Si uero propter affectam iracundiam auferatur, tamen uobis eiusmodi nunc fundamenta facienda sunt, ut qui post creabuntur, sine summo scelere rem tantam negligere non possint, ut quam primum licebit optimorum uirorum arbitratu, de uniuersa Ecclesiae curatione deliberetur. Habebitis in his laboribus adiutores multos, & principes uiros, & populos, per quos iusta poterit fieri conuocatio, qui ad libertatem iudiciorum, non ad seruitutem adulandi, opem ferent, quod in primis nostris moribus est necessarium. Perire enim omnis Conciliorum authoritas, dum illa Pontificum libidine, non religionis studio sunt habita, & ad illa non hi qui libere ad coetus uitia proferre uellent, sed quos sibi illi tum Pontifices deuicissent, sunt conuocati. Quomodo his se Pontifex, quorum libertatem omnem ademit, quorum uoluntates & suffragationes premijs atque promissis comparauit, corrigendum dabit. Itaq; recte uobis uisum est, non debere liberum solutumq; legibus esse Pontificem, neq; licere ei, quod liber,

C 3. sed

sed quod licet id demum ei liberè debere, in eoq; ma-
gnam laudem apud nostros obtinuistis, quod uos pri-
mè inter eos extulistis in nostro ordine, qui hoc ausimur
pronunciare, easdem leges Pontifici & comprobandas
& colendas esse, quibus Ecclesiam uelit obtemperare.

Etiã quod huic finitimum est, prudentissime stat-
uistis, non esse dominatum qui committitur Pontifici,
sed curationem talem, qua Ecclesiarum munera suis or-
dinibus dispenseratq; distribuatur. Itaq; Curatorem esse,
non Dominum tantarum rerum: & lese sic Ecclesie eius
prudencie, fidei, diligentie commiserunt, ut nulla sit ibi
ditio atq; potestas soluta legibus, nulla dominatio, nul-
lum regnum; unde potestas comparetur, aut commu-
tandarum, aut uiolandarum legum. Si nos hoc admit-
titis, si hoc nobis conceditis, sublata inter nos est maxi-
ma pars controersie, atq; illud largiemini, non defuisse
nobis iustissimas causas differendi. Primum enim si
fatemini dispensationem solam esse que mandat Pon-
tifici, nonne illud etiam sentitis, ceteros Magistratus oēs
Ecclesiasticos nihil aliud esse, nisi administratores diuinarū
curationum: ut si bono sit Ecclesie eorum administra-
tio, si salutatis, si consentiens legibus, retineantur: si in-
utilis, si perniciosa, si eōtra leges, adferatur ab illis eiusce-
modi honor, quem admodum multis in locis sacris le-
gibus iustum est.

Quamobrem recte etiã illud addidistis, sanctas esse
perpetuasq; leges, neq; ullius posse Pontificis aut priui-
legio, aut calumnia, aut indulgentia tolli. Si enim illud
permisissum esset, quid usquam esset sanctam: quid tutū
ab omni libidine atq; flagitio: Videmus enim dum sibi
hoc superioribus annis Pontifices arrogarunt, quanta
fenestra

fenestra fuerit aperta ad tyrannidem & ad perniciem religionis. Nunc dum leges retinentur, manebit illud ut illi constituantur, præficianturq; populo Dei, de quorū doctrina, & uita innocentiā, & fide diligentiaq; consistet. Vt enim fructus copiosi aliquando colligantur, idoneo populo tanquam subactō fundo est opus, qui tum demum recte excolitur, cum uetus adhibetur colonus, in quo sit & scientia, & studium, & mens pura, sine quibus neq; populus recte doceri, neq; Ecclesia florere, neq; auctoritas ulla comparari potest.

Iam quā præclarum illud est, quod scribitis de Signoniacis, quorū numerus tantus hodie est, ut si uestra sententia uim habeat, si, ut leges uolunt, illi amoueantur, qui gratia, qui precio inuaserūt Ecclesiastica munera, sris plurimas & maximas maculas, quæ turpissime inuista religioni sunt, deleturi. Tum summæ essent oportunitates perueniendi ad id, quod uultis, ut idonei constituerentur ministri, qui legitime creati essent, in quibus esset sapientia, qui adessent apud populum suum præsentēs, qui omnia susciperent illa, quæ D. Paulus, quæ S. Concilia, quæ maiores nostri sancierunt.

Hæc sunt quæ sanctissime à uobis deliberata, animos bonis qui hic sunt uiris addiderunt ad sperandum. Nihil enim nouum est, exortos esse in uestro ordine, qui libere iudicēt. In Conuentu Nurembergensi Adrianus Pontifex similia quædam agnouit: & cum eius summā uellent esse auctoritatem, tamen permulti fuerunt reliquorū ordinū, qui ob talem confessionē indignaretur. Quid hoc aliud est, q̄ impunitatē flagitiorū Pontificibus cōcedere, & auferre confessionē & cū liceat quoduis scelus designare, tamen fateri sine scelere non posse Pontificem.

Pontificem. Quo *hinc* magis appellandi estis *Constantine*, & tu *Sadolete*, & tu *Federice* *Salernitanæ*; uosq; qui ad rem tantam delecti estis, quo diligenter in hanc rem incumbatis, atq; sic statuatis, in manu uestra datam esse hoc tempore *Ecclesiæ uestræ* & salutem & dignitatem: ut si diligenter & cum fide ageris, uestra uirtute *florantem Christi Remp.* conspiciamus: si negligenter & cupide, ut cuius rei adhuc reliquæ nonnullæ super sunt, illæ continuo ita tollantur, simul ac calumniari ac male agere coeperitis, ut ne uestigia quidē ullius sanctitatis apud uestras quidem partes posteris nostris appareant.

Sed quoniam quæ placent, indicavi, iam quæ requirunt uidete. Atq; in hoc loco quædam omittā, quæ tametsi ad disceptandum necessaria sunt, tamen quoniam deprauata consuetudine recepta sunt, dissimulabo, si tamen dissimulatur, quod in tacita perpetuāq; cogitatione defixum manet. Nam quid argumenti aut rationis habet, quod Pontificē *uniuersalem* appellatis? *D. Gregorius* homo uehemens & acer in amplificando Pontificatu, hanc uocem ut *Antichristi* repudiavit, quæ ratio cæteros quoq; uiginti mouit, qui ante *Gregorium* fuerunt, ut concessum id nomen, tributumq; à *Synodo Calcedonensi*, tamen recusarint. Sed relinquamus disputationem hanc inuidiosam, & permittamus hanc uobis appellationem, dumtaxat id quod decet, uelitis, & uestra potentia uestraq; studia ad gloriā *Christi* coheræstandam conuertantur. Tyrannis nobis obstat quam hoc nomine in *Ecclesiam* inducitis, uim securi & perniciem hic titulus adfert, ideoq; qui uirtute præditi sunt, qui mala prouidere possunt, tandem sublatam pestiferam huius rei occasionem uolunt. Hæc causa *Pelagium* atq;

atq; Gregorium monit, ut quod reclamantibus uiris bonis, captatis, id sibi ultro oblatum repudiarint.

Distin. 99. c.
lib. Epist. 4.
Epistolis 32.
34. 38.

Sed anguntur uehementer multorum animi, quod in uestro consilio nulla usquam mentio de doctrina religionis fiat, cuius oportebat primam rationem haberi. Nam ut de illa loquamur, quis populus est, quæ ciuitas, quæ uero coacta est aliqua multitudo per uestram ditionem, quæ recte infortetur? Nusquam apparet maior à nobis Dei alienatio, quàm in ignoratione Euangelij, quæ tanta fuit, ut non solum populus ipse quid sacris literis contineretur, ignoraret, uerum hæc quoq; inscitia inter Episcopos in uestro Contarene ordine ita uersata est, ut nostra tempora Pontifices uiderint ignaros literarum sacrarum, & imperitos omnino religionis. Nam ut de Innocentio Octauo & alijs multis nihil dicam, cedo Sadolete, quoniam tu eum mirifice laudas, quæ doctrina, quod studium sacrarum literarum in Clemente fuit, tu ne illis qui norunt probare possis, mitto cognouisse, sed cogitasse unquam, ut quæ illa scripta habent, quibus nostra religio nititur, & quæ nobis dininitus data sunt, uel legeret ipse, uel sibi explicari curaret. Credo ego neq; te, neq; quemq; ex his quibus cõiunctus fuit, meminisse, aliquod tempus fuisse, quo secû Clemens ad cognoscendum curaret circumferri diuinos libros. Dum imperitiã celamus, dum falsa testimonia damus, dum placere studemus, uidemur assentiri uitijs, & pessima exempla excitemus, & id efficitur, ut qui id insequuntur, existimēt in se quoq; ferri posse, quod nostris mēdacijs in Clemente atq; eius generis hominibus obscuramus. Nolo nominare ceteros uestri ordinis scædos & imperitos homines, uerū debebat uos illa clara atq; domestica exēpla eo

D hortari

hortari, ut rationem doctrinæ saltē aliquā haberetis. Neq̄ enim ignorare uos existimo, quā necessaria sit eius cognitio. Nam si uoce uiua excitatur animus ad fiduciam Christi, & si mens ipsa confidens nitensq̄ Christo, ad pietatem & agendum inflammatur, ibi necesse est, omne genus uitiorum uersari, ubi nulla uox diuinis sententijs informata percipitur, ibi necesse est ignoretur Christus, ubi eius beneficia factaq̄ tacita iacent, id quod fit, ubicunq̄ sese uestra ditio atq̄ potestas explicauit. Quid tam uanum est, quā Erasmi Colloquia & scolasticas disputationes tollere, & illam scēdā, impiam atq̄ inueteratam consuetudinē relinquere, & pro sacris nugis docere? Sed non eō hęc dico, quod probem nostrum disputandi morem, aut quod putem absq̄ Dialogis Erasmi non posse consistere studia. Habent nostrorum temporum scholę per multa quę corrigi debent, & eloquentiæ & sapientiæ & Theologiæ doctrina sine eiusmodi dicendi genere teneri potest, sed id mihi dolet, res maximas, atq̄ omnino necessarias à uobis præteriri, dum in paruis & humilibus occupati estis. Quamquam id ueremur non propter ea quę moribus obsunt à uobis de scholis deijci colloquia, sed quod aliqua quę apud uos iure reprehendi possunt, notent, idcirco uos mortui Erasmi scripta ferre non posse, quę quamdiu in uita esset, comprobastis, aut quod nunc facitis, non conati estis reprehendere. Sed ut omittamus hęc, illud certe tenendum est, cum in tenuibus illis rebus cogitationem ponitis, etiam considerare debetis, per Galliam & Italiam negligi Euangelium, doceri fabulas, & religionis ignorationem, summam excusationem habere. Quis enim non uidet, quā sint omnia ex uetis in falsa
communis

commutata : Nam quid potest ibi sincerū dici, ubi pro religione superstitio, pro diuina sapientia hominū philosophia, pro Christo Socrates, pro sacris Scripturis Aristoteles atq; Plato in Ecclesiam irruerunt. Neq; hæc ita intelligi uelim. quasi repræhendam Philosophiæ studium, habet enim ista doctrina multas commoditates: sed sic se res habet, ut nisi diuinitatis cognitio præmonstratrix sit, mens ipsa hominis errans & uaga ad loca spinosa deuiatq; deducatur. Cum enim animus sibi nō constat, cum ignoratio offusa est, quæ nam pars Ecclesiæ officium suum poterit præstare?

Hæc uos animaduertere oportebat, atq; cogitare, animis recte informatis facilius fore restitutionem earum rerum, quas nobis ingeniorum sceleritas & inscitia diuinarum rerum ademit. Neq; enim uideo quomodo hæc uestra ratio defendi possit, nisi illud cogitatis, quod alii qui sperant, constitutis legitime ueris ministris, restitui quoq; doctrinam, cuius mentionem sine magnis offensionibus in uestro consilio facere non potuistis. Sed si hoc est, ut uos qui iurati estis, qui principatum tenetis, non possitis sine metu de re maximo pere necessaria libere sentire, propter alienationem eorum, quibus summa rerum commissa est, quæ spes esse poterit in hoc dominatu & regnoueris atq; Ecclesiasticæ disciplinæ: Ex his necesse est unum aliquod esse: uel uobis odiosa est ueritas, ideoq; dissimulastis: uel metu nō protulistis, eamq; per ministros obducitis: uel nihil de illa cogitastis. Si nihil huiusmodi cogitasse dicetis, nō credemus: si odisse, condemnabitis uos ipsos: si timore dissimulasse, dolebimus, nunquam per potentiam & tyrannidem licere ueritati in solem & lucem prodire. Certe aut uobis ipsis ue-

ritas odiosa est, aut illis formidolosa, quos uos propter accepta beneficia & inueteratam potentiam ueremini. Non enim potest ignorari, nouit uniuersus orbis sublatum esse ex Ecclesijs uestris Euangelium. Hoc sibi restitui homines uolunt, & hoc tandem uobis reclamantibus obtinebunt. Nullam amplius hic uim habent uestre minæ, custodię, pœnę, flammę, patefacta sunt mala, procul ostensa bona, a quibus si omnes gentes abarcere conemini, non cum hominibus, sed cum Deo, cum Christo, cuius nomine tantas opes & facultates possidetis, bellum uobis est suscipiendum. Nostri nullum maius argumentum uestri occasus habent, quàm tam uanas spes opprimendæ ueritatis, qui per uim potius quàm communibus consilijs & legitima disceptatione, & per Regum opem atque iniuriam magis quàm ueteri disciplina autoritatem putatis retineri. Nisi proterue & scelerose agendo, nõ concitabitis in uos tanta hominum studia, quæ ad uestram potentiam opprimendam, satis magnas sunt uires habitura. Utinam hæc falso augeremus, & alii quando concordia fieret consiliorum, & ad pacem potius & tranquillam emendationem, quàm ad uim atque arma spectaretur.

Obsecro te Contarene, te Theatine, te Sadolete, te Fœderice, per uestram doctrinam, prudentiam, industriam, uirtutem, uos obtestor, respicite eas calamitates omnes, quibus afflicta est Christi Respublica, & ad hanc rem æquitatem, quę in rebus exacerbatis necessaria est, adhibere. Tu Sadolete in Dialogis tuis multa de nobis falso dicitis: & nisi te ignoratione magis & uana persuasione quàm iudicio fecisse cogitaremus, non uideo quomodo uiris bonis factum tuum excusare possis. Non agnoscimus

mus quæ nobis obijcis, testes sunt omnes qui recte iudicari, remota esse à tuis criminibus nostra studia, si hanc opinionem ad istud iudicium adfers, & nostra prius quæ legeris, condemnas, non possumus tibi eas quas cupimus uirtutes, æquitatem, doctrinam, fidem, pietatē tribuere. Rapit me rei indignitas, & perturbar, ut acerbius quæ proposui scribam. Sed amica hæc de Christi Repub. commonitio est, non hostilis de iure aliquo priuatæ rei concertatio. Non de opibus pugnamus, quas nunquam uobis inuidimus, non contendimus, ut uos non sitis, non certamus, ut uestra potētia nulla sit: cupimus in Ecclesia manere autoritatē, & id elaboramus, ut si omnia amittamus, tamen retineamus in populo Dei Euangelij doctrinam, ut qui hæredes cum Christo sunt, uoluntatē patris cognoscant, ut quod quilibet pater liberos uelit tenere, quæ scilicet extrema sua fuerit sententia, idem Deo patri nostro et Christo domino nostro permittamus, ut quæ diuina uoce notata sunt, nobis quoque relicta, & quibus quasi hæreditarię possessionis testamentum cōtinetur, omnes quibus illa possessio promissa est, doceantur. Itaque doctrinæ curam in uobis uiri boni requirunt, qui per quam ipsi facti sunt meliores, eam etiam ceteris per necessariam esse putant. Deinde ut si opes, si potentiam retinere uultis, eas ita retineatis, ut ad amplificationem religionis, & ad gloriam Christi conuertatis.

Iam de Sacramentis & de ceremonijs quid dicendum existimatis? an non horum usus maximopere conspurcatus est? at illi defœdationi remedium nullum inueniendum putastis, & siletis, quasi sana sit hæc pars religionis. Nam ut de Eucharistia loquamur, nonne simul cum nomine usum peruertistis. Cum enim ad erigēdos

in spem atq; fidem animos instituta sit corporis Christi
communio, & non nisi participantibus pro sit, uos inde so-
litarium priuatumq; opus effecistis, aut certe permisistis
tantum sacerdotum avariciae, ut ex gratuita communi-
catione mercenariu opus, & quasi uenalem intercessio-
nem erigerent, eo cuius nos pudeat, uentum sit, ut ma-
gis illa insana actione quam Christi morte niti, pleriq;
omnes uideantur. Illud etiam conceditur, ut etiamsi ui-
tae genus non corrigatur, si a sceleribus non abstineant,
tame credatur per illos sanctificatos mercenarios uenia
posse impetrari. Et quo maior esset conscelerati illius in-
stituti auctoritas, etiam solam auscultationem putant
magnum pondus habere, ad placandum in designan-
dis flagitijs, quae iam animo susceperunt, iram poenamq;
Dei. Et nos hunc abusum silentio atq; re ipsa comproba-
mus, qui contra Christi institutionem, contra Apostolo-
rum & malorum nostrorum consuetudinem, contra le-
gum uerba uoluntatemq; in Ecclesiam irrepsit. Atq; ut se-
ro id homines animaduerneret, introductus nobis a Dei
hoste in Italorum, Gallorum, Germanorum, Hispano-
rum coetus, sermo latinus est, qui saepenumero non solu
a circumstanti turba, sed ne ab ipsis quidem sacerdoti-
bus, hominibus operarijs ac barbaris intelligitur. Soli
ipsi edunt, quod multis comonicandum erat: mors Do-
mini nostri, & uere Domini no denunciat: pauorem
tantam & consternationem animarum adferunt, non
elaboratur, ut fides promissis diuinis habeatur, non ut
spes recordatione Christi augeatur, ut charitas excite-
tur, sed ut ueluti praestigijs quibusdam a uero iudicio ru-
dis populus depellatur.

Ac quemadmodum tam solemnis reus deforma-
tus est,

tus est, ita etiam cæterarum ceremoniarum ratio est peruerſa, ut imaginam, quæcum ad recordandum conſtitutæ eſſent, nos in cultum commutauimus, ut quas principio homines tantum intuebantur, nunc ante eaſdem in genua delabantur, orent, obteſtentur. Oſſa concinna uimus, ſepulchra ereximus, ligna inuenimus, ante quæ animi colendo polluerentur. Non tam prope uani fuerunt Aegyptij in ſua religione, quàm nos quibus certa ratio eſt præſcripta. Quia cum temporibus uoluntatem Dei commutari opinamur, putamus nos ſigna ſculpta, fuſa piſtaq; poſſe erigere, & D. Chriſtophorum ſanctiorem q̄ fuerit Abraham aut Iosue nobis ipſi finximus, & ita conſtituimus, quod Iudæis non licet, ut Moyſen tantquam Deum colant, id nobis licere, ut ante ſtatuum Damiani incuruis corporibus in genua cõſidamus. Parum honoris opinamur eis haberi, ſi ad illorum recordationem gemitus & lachrymas præbeamus, neq; ſatis ſit cupiditatibus noſtris, niſi deuotiones & pecuniarum donationes, & hæreditatum aſſignationes, ad eam immunitatem adiungantur.

Quid de indulgentijs ueſtris: inauditum ea in re uocabulum eſt, res etiam ipſa fiſta & uana eſt. Quid de illa ratione, quam pœnitentibus præſcribitis: nonne falſa: nonne peruerſa: nonne ad quæſtum magis & ad tyrannidem, quàm ad uitæ emendationem & correctionem ſpectans: Et qui remedia contra hos morbos quærunt, eos uos ex Eccleſia eijciendos putatis, & condemnatis hæreſeos: qui reſtituere priſtinam puritatem religioni conantur, eos illam tollere: qui ceremonias purgare, eos proſtigare: qui autoritatem Eccleſiaſticam recuperare atq; confirmare, eos imminuere et labefactare clamatis.

Vtinam

Vtinam sub oculos cadere possint & nostra studia & ue-
stra cogitationes: neq; enim unq; assensionem cetera-
rum nationum obtinebimus, anteq; eo indignitas ue-
strorum factorum deducatur, ut iam non amplius intel-
ligi, sed oculis quasi cerni uideatur. Quid enim aliud agi-
tis, q; ut specie correctionis assequamini, quod optatis,
ut apud gentes aliquor fractam uestram immanem au-
toritatem per vim recuperetis, & eos tollatis, quorū in-
dustria, & fides, & constantia, & pietas uestris studijs
obstat, qui facile circumueniri possent, si eiusmodi
Concilium, quale fuit Constantiense, conuocari possit.
Non mirantur homines, esse quædam in uestra delibera-
tione, quæ simplicitatem atq; religionem indicant,
obscurata enim flagitia sunt uirtutis imagine, sed illud
dolent, ceremonias hos inanes requirere, & docendi ra-
tionem contaminatam oppressamq; relinquere. Quid
hoc est, si non est ornamenta quædam in uitiatō solo com-
parare, quædam etiam excrecentes ramulos tollere, ra-
dices relinquere, plantationem meliorem, & irrigatio-
nem, & culturam fundi negligere. Quantum enim il-
lud est, aut quo pertinet, quod de religiosorum uestitu
constituistis: Quod apud maiores nostros in summa ui-
tuperatione fuit, habitu religionem profiteri, id uos ue-
stra prudentia audetis reuocare. Qui autores fuerunt ta-
lis uitæ, quomodo uos, aut cui hominum generi proba-
te potestis, eos colore figuraq; uestimentorū religiones
distinguisse: An non diserte illæ fixæ monachorum quæ
Augustino, Francisco, Benedicto tribuuntur, regulæ uetæt
notabiles esse uestium formas in religione solitaria, quæ
in uita & moribus, nō in indumentis ponunt: Perinde
uestræ ceremoniæ Deo gratæ sunt, atq; Christo fuerunt
Iudgorum

Dist. 41.

Iudæorum ieiunia. O crudelitatem deuotionū, in quibus cum se semel aut falsa superstitione, aut imprudētia homines deuinxerūt, nulla deinceps spes est euadendi ex eo ergastulo, in quod quoniam inconsiderate illapsus est aliquis, libertatem omnem amisit, neq; eō redire potest, ad quod natus, à Deoq; uocatus uideretur, & quo maiores uberioresq; commoditates in Rempubliā Chrystianā potest importare. Quod enim uestigium uerorum monachorum, de quibus Augustinus atq; Chrysostomus scribunt, post uestras coactas & cum uita perpetuatas deuotiones est relictum: Quos Deus, in conciones & ad docendum populum uocat, eos uos inter ociosorum hominum septa includitis: qui in Senatu patriæ recte cōsulare possunt, & ad id nati factiq; uidentur, illis uos Rempublicam spoliatis. Quibus ingenij acumen, amorem, industriam, ad doctrinam consequendam natura concessit, eos uos cum illis coniungitis, apud quos literarum studia neque coluntur, neq; amantur, neq; doctores ullos habent. At maiores nostri ita instituerunt hanc uitam, ut ciuitatibus utilis esset, ut inde ad Respub. accederent, quo eas recte & sancte curare possent: sanctimoniam enim uitæ esse uoluerunt, non perpetuitatem solitudinis. Utinam nobis per uos redderetur usus cœnobiōrum, quā florescentes Respub. uideremus: quanta copia ingeniorum existeret: quā facile hanc raritatem bonorum atque doctorum uitare possemus: Nihil uobis ad summam tranquillitatē atq; fœlicitatē deest, præter uoluntatem honestissimorum consiliorum. Sed cum duæ res sint, quæ in omni negotio uim magnam habent, hæc contra uos ambæ in hac disceptatione faciunt, perspecta ueritas, & laudata uita.

E Non

*In omni negotio uim magnam habent.
perspecta ueritas, et laudata uita.*

Non enim ea uiuendi ratio quam uos instituitis, subla-
to tantū sacerdotum matrimonio, in hac scēditate libi-
dinum commendari potest. Etenim ineptum est, & ra-
tione caret, quod de eo constituitis. Primum enim ut
placita postremorum Pontificum conseruetis, Aposto-
lorum instituta, & Niceni conuentus uoluntatem ausi
estis uiolare. Deinde tamesi post Niceni concilij tem-
pora nouis legibus ablata sint ab Ecclesiastico ordine
uxores, tamen retinuerunt ius suum antiquum aliqua
maiores nostri, id à se ut eriperetur, pati noluerūt. Tandem
Gregorius septimus exortus est, qui per uim, maximis
concitatis offensionibus, coniugium sustulit. Melius igitur
& sanctius Pius secundus matrimonium olim gra-
ues ob causas ablatum sacerdotibus dixit, hoc uero tem-
pore grauiores esse eiusdem restituendi. Huius senten-
tiam sequi uos oportebat, & rectius consulere Pontifici.
Videtes enim quantū malorum inde habeamus, & qua-
les maculas Ecclesiæ, sacerdotum impudicæ effœminia-
tæq; uoluptates inusserint, quarum obliuisci homines
non possunt, tolli tamen hæ si per uos liceret, approban-
tibus bonis, restitutaq; pristina consuetudine, possunt.
Hæc sunt, quæ in uestra cōsultatione nostros, quibus
religio maximæ curæ est, in contrarias cogitationes tra-
hunt. Nam quod Pontificem non dominū, sed dispen-
satorem, curatoremq; statuitis, quod legum canonas fi-
xos perpetuosq; esse uultis, quod Simoniam tollitis, q̄
ministros idoneos requiritis, uehementer approbant,
optantq; uos id uere cogitare. Metuunt enim qui omnia
diligentius intuentur, quoniam doctrinæ rationem nul-
lam habetis, quoniam usum sacramentorū peruersum
esse

Gregorius
vii. coniugium
sacerdotum
sustulit

esse finitis, quoniam in rebus partim leuibus, partim falsis occupati estis, & solliciti estis, de uestimentorum genere, de sacerdotum connubijs, non uos cogitare, quia ratione recte Ecclesia corrigi atq; emendari possit, sed quia uia eos possitis tollere, qui uestram potentiam infringere conantur.

Deinde cum singula hæc seorsum posita, aut uana, aut falsa, aut impia uidentur, tum etiam cōiuncta simul eiusmodi ratione cōstituunt, quæ nostris temporibus obtineri non potest. Neq; in re, neq; in hominum natura positum est, quod instituitis. Frustra suscipitis illis iudicibus Ecclesiæ correctionem. Nam cum uultis autoritatem esse illorum principum uitorum quos iam fere Ecclesia, & qui si leges antiquæ florent minus possent, quàm possunt in hoc tempore, quid sperandū est posse recte decerni? Sunt enim aliqui partim successione maximarum rerum, partim Regum Principumq; uitorum beneficijs, ita opibus atque facultatibus amplificati, ita moribus & uita corrupti, ut uestram correctionem sustinere non possint, tollere, quoniam eorum uultis esse & iudicium & autoritatem, possint. Non mutabunt hi institutam receptamq; in consuetudinem uiuendi rationem: non sinit auaricia, non patitur ambitio, non permittunt cæterę cupiditates, quas nisi cū uita aut per uim nemo omnium est qui uel auferet, uel coercebit.

Itaq; nisi ueros iudices conceditis, qui ad ipsum consilium ueritatem libertatemq; non uim adferre cupiūt, non restituetis nobis Ecclesiæ commoditates. Ut Synagogæ emendationem Christus nō sacerdotibus & Pharisæis, sed Apostolis & suis ministris commisit: & ut maiores nostri religionem non Græcorum aut Romanorū

sacerdotum Collegijs mandarunt, uerum his qui ui di-
uina imbuti atq; confirmati erant: sic uos illis qui Eccle-
siastica dignitate ad honestatem ac salutem uti, non qui
ad dedecus & perniciem abuti uolunt, Rempub. Chris-
sti, ut uestro facitis consilio, cōmittere debetis. Eos enim
qui eadem quæ illi monuerunt, & uitia notarunt, eijci-
tis de uestra Ecclesia: quorum uero uitam corrigendam
putatis, eos arbitros iudicesq; constituitis. Nonne hoc
est annosos & uitiosos ramos relinquere, & mellotem
stirpem in meliore solo subnascentem, non sinere pro-
pagari? Sed non hæc ita dicta uelim, quasi nihil sit apud
uos ueri, aut quod nulli sint à uobis, quibus chara sit reli-
gio, sed quod illorum uultis esse auctoritatem, quibus si
legum canones florent, si Simonia sublata esset, si tan-
tum certi & ueri administri constituerentur, genus uitæ
cum moribus esset commutandum. Decessit è uita ho-
mo uestri loci, sed avarus, & crudelis, & indoctus, Leo-
diensium Episcopus: habetis talia monstra multa (no-
lo enim nominare qui uiuunt, de Leodiensi, quia id no-
tum est, dico) si illis potestatem facietis statuendi quod
sentient, aut non admittent quod ponitis, aut decernēt
cōtraria. Itaq; frustra suscepta uobis hæc consultatio est,
& se homines in uanam spem erigi metuunt, nisi hoc iu-
dicum genus reijciatur, & illi sumantur, quibus publica
salus charior est, q̄ commoditates domesticae.

Sed iam eo ueniamus, ubi de Episcopo Romano præ-
cipitis: Tria enim uultis esse in Pontifice: ut sit Pontifex
uniuersalis: ut Episcopus Romanus: ut Princeps & ceterarum
Rerumpub. dominus. Atq; ex his tribus Episco-
patum Romanum ultro concedimus: nam id eius pri-
imum munus apud maiores fuit, & solum fuit, cum uere
doctrina

*contra
dnatum
pontificis*

doctrina Christi floreret, cætera sunt aduenticia, & contra consuetudinem Apostolorum, arrogata. Sed cū multa corrigenda sint in uestro cœtu, quarum quæso rerum commonetis Pontificem: nihil de doctrinæ defœdatione scribitis, nihil de ambitione, nihil de corruptis uitiatisque moribus, nihil de illis quorum cōmmemoratio turpissima, & cogitatio tristissima, maximas offensiones parit. Præter illam meretriciam uitam, de sacerdotum indumentis solum conquesti estis, quibus in sacris curationibus utuntur, de illius Sacramenti deprauata consuetudine nihil cōmonuistis. Si id Romæ permittitis, quid apud eas gentes fit, qui nomē uestrum solum uerentur: uoce uestra propter locorum interualla & uestram negligentiam informari non possunt. Quid de alijs rebus cogitandum est, si in maxima & necessaria sitis negligentes? Quod enim constitutum, non cogitatum ab hominibus, sed diuinitus acceptum, nō temporarium, sed inde ab initio sacrosanctum, non emptum, non hominū officio comparatum, non temeritate ad res alias deducendum, uerum datum, tributum, ad certum finem prescriptum est, id nos nostris artibus cōmutauimus, & in fallacem fucosamq; mercē cōuertimus, & eos qui in partem uenire uolunt, nundinari cogimus, atq; ita nundinari, ut credant illud ad eluendas animorum maculas, & ad conscientiaē angorem & solitudinē tollendam esse satis. Sed accidit in hac re quod cæteris omnibus, quæ sunt optima, ut citissime cōtaminentur. Nam quoniam illa sub oculos ipsa non cadunt, & cogitatione solum compræhenduntur, facillime hæc falsa persuasione, quam multitudo, & ætas, & consuetudo adfert, impeditur. Si ut ignis corporis partibus cum dolore perci-

p̄itur, ita etiā res diuinæ, & diuina uoluntas animo senti
tici possit, causa esset, quam obrem ageremus ociose. Ne
mo enim nisi in cruciatu clamaret, sed quoniā mentis
acumine, industria, diligentiaq; opus est, turpissime fit à
nobis, quod quasi nulla pars corporis Christi agrotet,
quoniā dolor non animaduertitur, negligentes sumus,
& indicatis à uiris bonis atq; peritis morbis, medicinā
neq; querimus neq; admittimus. In uestro consilio ulce
ra quēdā ostenditis, & membrorū, sine quibus uita ma
nere non potest, uitia nō notatis: neq; animaduertitis
sanguinem Ecclesiæ, & Christi corporis corruptū esse,
iecur contaminatum esse, cor atq; cerebrū languescere,
pulmones esse uiciosos. Vt enim hoc humanū recepta
culum sine sanguine, & iecore, & corde, & pulmone
consistere non potest, ita etiā religio unā cum recto usu,
cum doctrina, cum ueris cōsilijs, cum idoneis ministris
amittitur. Hæc enim quatuor sunt quæ in uobis requiri
mus, si ceremoniarum usum talem, qui Christi institu
tis non sit contrarius, restitueris: si cognitionem Euan
gelij liberam permittetis: si legitimos conuentus conce
detis: si aptos curatores dabitis, coniungemus Ecclesias
nostras, deponemus offensiones, & obliuiscemur que
relarum.

quatuor
requirunt
à sapientis

Falso enim illud cogitatis, tolli à nobis ceremonias:
sed cum uideremus plerasq; cum impietate confocia
tas esse, necessarias retinuimus, impias abrogauimus,
de ceterarū correctione & confirmatione deliberamus.
Credo enim & certo scio maiorem apud nos & Eucha
ristiæ & Baptismo reuerentiam adhiberi, quàm in illis
locis ubi uestra adhuc cōsuetudo ualet. Festi etiam dies
eiuscemodi habent iustituta ocia, ut cum uestris lauda
biliter

biliter comparati possint. Et quoniam hæc omnia non solum apud exterarum nationes, uerum etiam Romæ, & in ipsa Pontificis ara cõspurcata sunt, uestri officij est, hæc emendanda proponere.

Sed hæc de Episcopo Romano, cur de principis *Contra*
sona quam nominatis, nihil decernitis: Vnde illud ius *Principis*
habet occupandi Respub. qua lege Roma, Rauenna, *Romanam*
Bononia, cæteræq; ciuitates Pontificibus obuenerunt, qua ratione saltem probabili Imperij ditio imminuta est. Viduis & pupillis præesse, & conseruare horum facultates sanctissimum officium est, at canones uerant clericos tutoris aut procuratoris munus suscipere, & in re cæteroquin necessaria distringi. Quod in priuatis rebus non sinunt leges, id uos in publicis usurpatis, à quibus uos illæ ipsæ leges claris uerbis abarcent, nec concedunt eundem & Ecclesiam curare, & ad Rempub. accedere. Si leges non præscriberent, tamen quoniam in re atq; natura positum non est, ut unus multis negotijs, & diuisissimis locis præesse possit, debetis pro uestra prudentia cõsulere Pontifici, ut quo difficilior esset tantarum ciuitatum administratio, eo maiorem curam adhiberet in illis populis instaurandæ religionis. Nondum enim ex multorum animis memoria discessit, quæ bella, quales cædes, cuiusmodi uastationes inde natæ sint, quæ Pontifices Regna, ciuitatesq; occuparent. Illæ maculæ pia administratione, & uera religione delendæ essent, si integram uelletis esse Pontificis auctoritatem. Non satis est, habere uos Reges, qui pro uestra potentia propugnent, qui ut regnetis efficiant, & eam uobis uim retinere possint, nisi illa quæ profitemini curetis, nisi religionem ciuitatibus à uobis profligatam restituantis, nisi uita
talis

calis sit, qualem Christus, maioresq; nostri requirunt, nisi uiris bonis consilia uestra proberis, nisi alijs sacrificiationibus, quàm illis quas uos habetis, Deum placetis, futurum breui est, ut etiam eorum consensu, qui iam à uobis stant, deijciamini. Non ita inuisum Lutheri nomen facere potestis, ut illa calumnia in lucem producta ueritas obscuretur. Cum animaduertent homines, non pro illis facere ueritatem, quibus sacrarum literarum cognitio obstat, ad eos aliquando confugient, qui absq; his, propter inueteratam pessimamq; consuetudinem nunc stante uix possunt.

Exposui breuiter, quid in uestra deliberatione proberent, & quid repræhendant hi, qui iudicare de religione possunt: nunc quæ desiderent ad recte deliberandû, exponam. Primum, ut ad perfectionem operis, & ad absolutam emendationem atq; correctionem firma fundamenta ponantur, ueræq; habeantur radices, quæ in doctrina & recta cognitione diuinarum literarum reconducuntur. De hac commune faciendus & docendus Pontifex erat: est enim omnino deprauata. Vbi unq; enim nulli sunt Euangelij doctores, ibi mens ipsa erigi, & fides diuinis promissis habere non potest. At sine hac, salus tollitur uniuersa. Quoniam igitur plus apud uos possunt diuorum cœlestium merita, quàm uox Christi, sacerdotum fallaces cæremoniæ, quàm supplicationes ueræ, Pontificum indulgentia & absolutio, quàm Dei promissio, temporarius & status corporis cruciatus, quâ perpetua uitæ correctio, constabit neque religionem rectam doceri in uestris Ecclesijs, neq; cogitationum, Christi q; fiduciam stabilem esse, neq; salutem posse comparari, Doctrina per aures, ad animû delabitur, idem per
cerimos

Doctrina per aures ad animum delabitur.

ceremonias tanquam per conspicua uerba, quemadmodum sentit Augustinus, duci ad rectam uiam potest. Vtraque enim hæc in Ecclesijs necessaria sunt, sed cum contaminata docendi ratio est, cum deprauatae ceremoniæ, quasi labefactatis fundamentis, nulla poterit ibi esse substructio, nulla perfecta coëdificatio. Sunt enim ut doctrina, sic cerimonie quædam necessariæ, quædam utiles: sed si uiuentur, si non recte adhibeantur, magnas incommoditates adferunt, sepe etiã religionis integritatē ad perniciem uocare

Video quam sit difficile istud à uestris hominibus impetrari: nam cum semel peruersa mens est, & uitæ genus cum professione pietatis pugnat, non potest quædiu gratior est uitæ ratio, per illos amissa pietas restitui. Sed quod ab his concedi non potest, id Deus requirit, id religio desiderat: & extorquendum est ab inuitis, quod ultro debebat permittere. Non enim posthac dissimulari potest, multo iam maxima pars hominum intelligit, frustra Christum diuinitus missum, & nostræ carni includum, uitam mortalem amisisse, & ad immortalem transisse, si sacificationibus, & actionibus ordinatis, & distributis ceremonijs, & nostris uiribus partem cœlestis domicilij consequi possemus. Adimantus apud Platonem nouit, sola iusticia Deum placari posse, hanc uero neminem omnium recte colere posse, nisi qui nouit Deum esse, & nostrarum rerum curam gerere, & uerum nostrarum rerum iudicem esse, neque sacrificia respicere, sed animorum integritatem considerare. Itaque reiiciendum illud esse *ἀδικητέον, ἢ δυτέον ἐκ τῶ ἀδικημάτων*. Quod homines ignari diuinarum legum, naturæ bonitate adiuti notarunt atque uere intellexerunt: id nos non animaduertimus, animo male informato, neque amorem, neque

F reueren-

reuerentiam erga Deum esse posse: quæ duo cum nõ ad
sunt, non sacrificaciones, non ullæ ceremoniæ uim ali-
quam ad salutem adferunt. Vbi uero diuinitatis cogni-
tio est, ibi mentis ardor, uerusq; cultus excitatur, & ani-
mus ipse domitus atq; condocefactus, nihil concupiscit
quod Dei placitis sit contrarium: uerum ad eius uolun-
tatem omnes actiones atq; consilia commutat. Neque
enim usquam illa Stoicorum ἀπάθεια sedem habere po-
test, nisi in homine Christiano, cuius mens & uoluntas
diuinitus docta, Deoq; deuota, nihil instituit, quod ma-
culam aliquam possit aspergere. Sed hoc Stoici consi-
derarunt esse debere, consequi uero, quia Deum nõ no-
uere, nõ potuerunt. Nam cum natura nihil in nobis sit
quod non sit contaminatum, nascimur enim ad omne
genus cupiditatum inclinati, nisi Christus nobis osten-
datur, nisi ille indicetur, per quem salutem à Deo accipi-
mus, necesse est nostras cogitationes scopulosas esse, no-
straq; studia ad nostras utilitates, non ad Dei sensum &
gloriam conferri. Hic igitur docendus est, à quo nobis
pax atq; uenia datur, qui solus humanum genus à pecca-
torum scelerumq; pœna liberare potuit, & liberauit.

Itaq; de hac re in primis commonefaciendus erat
Pontifex: deinde quoniam tanta raritas est eorum qui
uere docent, conquirendi diligenter sunt, qui talem tan-
tamq; professionem suscipere possint. Sed qui id hoc tem-
pore faciunt, & fecerunt annis superioribus, eos nõ com-
paratis, sed refugitis: nõ tuemini, sed uinculis coercitis:
non in ciuitatibus retinetis, sed eijcitis: non à periculis
eripitis, sed uita & hac luce spoliatis sine causa, summa
cum iniusticia & crudelitate. Quid enim aliud in Eccle-
sij nostris docetur, quàm omnia scripta & uniuersas ce-
remonias

temonias eo conuertendas esse, ut homines instituantur ad cognoscendum, deprauatam omnium nostrum naturam & uiciosam esse: liberatos nos nece Christi, et per eum ueniam atq; salutem comparasse. Calumnia est enim quod obijcitur, dehortari nos nostra doctrina à bene sancteq; agendo, & ἀρεσίαν quandam uastationemq; ceremoniarum excitare. Sed dum illa abrogamus, quæ cum impietate coniuncta sunt, dum ueras ceremonias reuocamus, dum ueterem illam docendi rationem reportamus: cruces interea nobis, & flammæ, cæteraq; crudelissima supplicia proponuntur. Non tam immanes olim Græci fuerunt, in mactandis ante sacraria Deorum suorum uiuis hominibus, quàm uos uestris cruciamentis estis.

Hæc immanitas suppliciorum facit, ut uideamus non posse fieri, ut de nostris uere iudicetis. Et quanquã post tot tantaq; scripta deberent esse explorata uobis nostra erga religionem studia, tamen etiamsi falsam de nobis opinionem habeatis, de Synodo cogitare oportebat, sed tali, ad quam uiri pij conuocentur, de quorum uita & moribus & doctrina præclara testimonia extant: & cum suspicio omnis crudelitatis & uiolentæ potentia abesse debeat, decebat eiusmodi locum deligere, ad quæ omnes ad libere sentiendum conuenire possint: illos uero inde abarcere, quos ob uitam flagitiosam, & ignorationem sacrorum scriptorum & Simoniam ipsæ leges ad religiosas curationes non admittunt. Nam si in quotidianis negocijs ferri non debent, nullus eis in solenni conuentu locus potest relinqui, nostris præsertim temporibus, quibus nihil tranquillum, nihil integrum est in Ecclesia. Per Germaniam in maximo numero

Episcoporum nullus est, qui, si Canonum autoritas restituta esset, locum suum tueatur. In Gallia quoque pauci sunt, sed tamen illa foelicior est quam Germania. De Italia nihil affirmare possum. Anglia sola est quae sit exemplo.

Sed permulti apud uos sunt, qui uociferantur, neminem in sacro coetu sententiam dicere posse, praeter eos qui in Ecclesia nostris moribus nomen dignitatemque essent consecuti, quorum clamores si comprobentur, si nulla ratio uitae atque eruditionis habeatur, quae laus poterit esse Conciliorum? Hic igitur hortandus a uobis Pontifex est, ut a Regibus impetret, & ex omnibus Christiani nominis gentibus atque nationibus uiros honestissimos, doctissimos, sanctissimos conuocet, ut pristina autoritas Conciliorum aliquando bene laudateque deliberando recuperetur, quam superiores conuentus summo cum dedecore amiserunt. Nam illud etiam cauendum est, ne illorum sententia ualeat, qui statuunt Lutheranos propterea audiendos non esse, quod decreta Conciliorum uiolarint. Nemo enim adhuc illud potuit publice probare: & ea demum Concilia ualere debent, quae nihil quod Apostolorum scriptis contrarium sit, decernunt. Testes sunt libri illorum quos uocatis Eutheros, nihil eos contra Christi gloriam, & Apostolorum instituta, & ueterum Conciliorum rationem, quae canon posteris esse debebat, scripsisse. Tollantur hic insignes & pulchri tituli, recedant male comparati honores, locum nullum habeant fraudes, sed uita integritas ualeat, doctrina sana spectetur, & studium uerum adhibeatur, si florentem Ecclesiam uidere optamus, et gregem Christi ualeat, copiosumque retinere uolumus. Ad hanc rationem maximam uos adiumenta adferre potestis, ex eaque re aliquando

quando nerum fructū prudentiæ capere: nihil uobis ad summos atq; sanctissimos honores deerit, si uestra uirtute atq; industria bene beateq; uiuamus. Quæ enim uita esse potest in hac uastatione religionis, & in hoc ceremoniarū contaminato usu, in tantis tamq; pestiferis offensionibus atq; discordijs. Hic ego rursus tuam Contarrene singularem doctrinam imploro, & te Federice Solernitane, per illam recusatam amplissimā dignitatem, quam quoniam semel nō admisti, maiori es dignus, obsecro: & te Sadolete per eas laudes, quas ex studijs consecutus es, uosq; quibus tanta deliberatio commendata est, oro atq; obtestor, ut per uos instaurentur ueteris disciplinæ fundamenta, ut restituantur doctrina, ut uetusti canones ualeant, ut consuetudo deprauata & peruersa ceremoniarum emendetur.

Hæc uobis occasio neq; remittēda neq; pretermittēda est, si cupidi ac studiosi religionis uideri uultis. Nam quod uos metuitis uanum est, non posse inter nos conuenire, neq; ullam collocationem ad concordia profusuram, propter inueteratas hominū uoculas, tolli à nobis ceremonias, neq; quicq; uobis concedi posse, quod cumq; post Apostolorū institutionem auctum esset. Primum enim quod de ceremonijs dicitur, mentitū & falsum esse dicimus, & re ipsa comprobamus. Nam cum tria genera sint ceremoniarū, unum quod necessarium est, summo studio confirmamus, alterum quod falsum impiumq; est, non ferimus: tertio, quod in medio positum est, moderationem adiungendā sentimus. Si enim aliqua est *u^olaxitas*, quam Paulus ad conseruandam conseruandamq; eam fidem, quam Deo Christoq; adhibendam & tribuendam præcipit, eam necesse est in ne-

*tria genera
ceremoniarum*

cessarijs ac cōmoderatis esse positā. Qui uero falsas & imitatione simulatas, atq; impias tuentur, aut quod ueritas requirit, non intelligunt, aut propter priuatas commoditates, aut per negligentiam, id quod necessarium est, nolunt corrigi. Quoniā hoc discrimen non animaduertis Sadolere, criminose & suspiciose obijcis, abijci à nobis gradus ordinum, & cœtus templorū, & genuum flexiones, & in templis Symphonias & thuribula, euer ti etiam Ecclesiam catholicā, ut sublata uestra tandem authoritate, nullum nehas nobis aut in scelere aut in libidine esset. Quæcunq; ceremoniæ si non usq; quæq;, at quocunq; modo religioni cōsentiunt, cōcedimus, imò illud etiam permittimus, ut quodcunq; religionem nō uiciat, publico consensui relinquamus. Non enim ob has ineptias, uestram potentiam refugimus, quanquā uelim Sadolere ostendi abs te, quibus in concilijs unq; de illis aris, & igni, & uestitu precioso, de quibus scribis, usq; sit agitarum.

De festis diebus Sabbatijs Iudæus rixas quæ uasdam & turbas fecit, & de eadem re inter Polycratem atq; Victorē fuit contentio, sed scis tu ab Irenæo hanc discordiā improbatam esse, propterea quod festorum dierum & ieiuniorū diuersitas, religionis & Christianæ fidei consociationem non uiolat. Quid in literis ad Ianuariū Augustinus agit? nōne idem quod nos flagitamus, moderationem ceremoniarum requirit? nōne onera illa Iudæis institutis grauiora deplorat? Quid iam faceret, cū omnia libidini & ambitioni & auaritiæ parent? Quid de his ineptijs Esaias, quid Ieremias, quid Amos pronuntiant? Esaias has ceremonias, atq; hanc cōsuetudinem deprauationē, & uanitatē, & imbecillitatē post Iudæorum

Inde orum uastatione futuram promittit, & dilerte explicat: at nos ea quasi à nobis lecta non sint, dissimulamus.

Neque hic uideo quid nobis obijcere possitis præter canonum & Ecclesie auctoritatem, quam nos saluam ualentemque uolumus. Sed illud perpetuum in legibus manere debet, ut sacerdotes bene sancteque uiuant, recte doceant, presentes ipsi coram adsint Ecclesiarum administrationi, efficiantur Simoniaci, neque ei committatur Ecclesie curatio, quem curia distrahit, quem auocant uenationes. Quamdiu hæc conceduntur, quamdiu impunitatem & licentiam habent, quomodo religio retineri, quomodo ceremoniarum usus à contagione remoueri potest? Minima enim parte deprauata, non possunt ceteræ sanæ persistere. At uos morbos quos uestigatis, assignare non uultis, neque uiciosas partes curari sinitis, & pluris thuribulorum fumos, & ceruicum inclinationes, & uestium apparatus, quam scientiam religionis, & Dei metum, cultumque ueterem facitis: cum hæc necessaria sint, illa uero ad salutem nihil conducant. Effent tamen hæc, quoquo modo fieri possit, ferenda, sed illa dissimulari neque defendi possunt, pollutum Eucharistiae & fixarum ceremoniarum usum non agnoscere, ueniam dari impudicæ atque impuræ monachorum & sacerdotum uitæ, & qui eam emendare conantur exturbare, & indignos sanctorum hominum consortione iudicare. De hac peruersitate iudiciorum solliciti sumus & angimur, non ceremoniarum reuerentiam infringere conamur. Quæcumque salua religione manere possunt, ea uobis concedimus: duntaxat illud efficitur, ut ea instaurentur, sine quibus neque Ecclesie dignitas, neque Christiani nominis auctoritas poterit consistere. Venio nunc ad alterum quod nobis ad coe-

undam

*Ecclesia
tria homi
nia guber
nant.*

andam concordiam obstare uidetur. Querimini enim
nimium nos duros & barbaros esse, & moliri eterfio
nem omnis ditionis, & profligationem facultatum Ec
clesiasticarū. Hoc ferri non posse, & inueteratā iam eam
esse consuetudinē, & nobiles multos, maximasq; fami
lias honorifice auctas esse, à quibus sine maximis offen
sionibus, & summis periculis tantæ cōmoditates aufer
ri non possunt. Si in hoc summa difficultas est, liberati
tandem maximis molestijs cōiungemur. Nam cum in
Ecclesia tria uersentur hominum genera qui eam guber
nent, unum qui idonei sunt ad docendum, alterum ad
ditionem atq; opes tutandas, tertium quod tametsi u
trumq; sæpenumero consequatur, ad neutrum tamen
aptum habet ingenium: si hoc postremum reijci paties
mini, & altera illa duo distingui sinetis, spero deleri pos
se omnem discordiarum memoriam, id quod in uestro
consilio promittitis. Requiritis enim administorū do
ctrinam & sanctimoniā. Date tales qui id uere possunt,
ut & doctrina, & uitæ innocentia, populo præeant, &
eos ab illis qui rem pecuniariam & Respu. gubernant,
discriminate, sperabimus recte desiniri atq; temperari
posse simulatū moderationem. Non deerunt, ne qui
dem maximarum familiarum uiri, quos pudebit Euan
gelij, & inuenientur qui fideliter uolent facultates Ec
clesiasticas conseruare. Tyrannis persuaderi nō potest,
amari & coli gloriosius esse quam merui. At pudeat esse
aliquem Christiani nominis, qui opinetur maiorem in
immani potentia dignitatē positā esse, quam in Euan
gelij professione tali, quæ cum sanctimonia uitæ nō pu
gnet. Nam quod hæc duo distincta uolumus, moues
mur multorum & maximorum uitorum sententijs. Vt
enim

gloriosius ē amari et coli q̄ merui.

enim de Augustino & Ambrosio, & de cæteris peris Episcopis nihil commemorem, nonne Chrysoſtomus in concione illa, quæ ex centum conſtabat hominum milibus, grauiffime queritur, auocari à curatione Eccleſiæ Episcopos, occupationibus rei pecuniariæ. Apoſtoli etiam Episcoporum & Diaconorum munera diſtinxerunt: neq; diſcriminata hæc duo eſſent, niſi diuinitus moniti, prouidiſſent, fore aliquos aliquando, qui ne quidem definitam rationem eſſent ſeruaturi.

Homilia 86.
in Mattheum.

Verum dicat fortaffe aliquis, multas opes ad Eccleſiæ nobilitatem contuliſſe, cuius liberalitatis fructum iam poſteros capere decebat: Primû neq; ab Euangelij profeſſione, neque pecuniarum & ciuitatum gubernatione excluduntur. Deinde ſi qui ſunt qui neutrû neq; uelint, neq; poſſint ſuſcipere, extant leges quæ iubent, ut illorû ratio cum res, cum locus exigit, habeatur, de quorû maiorum erga Eccleſiam benignitate conſtaret. Poſtremo cunctæ opes ita diſpenſandæ ſunt, ut ne quis egeat, & ordo quidam moderatioq; adhibeatur pro perſonarum & conditionum uarietate. Quæ ita demum retineri debent, ut ne religio uitietur, ut æquabilis fiat per ſingulos ordines atq; conueniens diſtributio.

Carere poſſumus in Eccleſia Chriſti opibus, doctrina uero ſi ſpoliemur, uniuerſa neceſſe eſt religione deſtituamur. Itaq; de opibus non pugnamus, doctrinam requirimus, ueros miniſtros deſideramus, flagitamus cõuentum liberum, in loco ad libertatem tuto, ad quem uiri docti, pij, ſanctiq; conuocentur: ad quem impuri, & ſceleroti, & indocti non admittantur. Hæc ſi concedantur, & in his adiutores eſſe uoletis, relinquemus nobilitati, ſi id ſtudeant; Bona enim Eccleſiaſtica, illis qui plus
G poſſunt

possunt, non damus: uerum neq; recusamus si petant. Si autũ, & opes, atq; Rerumpub. gubernationẽ ambiunt, nullas rixas facimus: non enim hæc nos quærimus, neq; his ablatis Ecclesia nulla est, modo doctrina maneat & floreat Euangelium. Sacrilegium reprehendendũ atq; nefarium est, & multę de hoc leges extant: & sacrilegiũ est, non dispensare facultates illis qui egent: sed qui id agunt, peccant, non conscelerati qui destituuntur. Sic se res habet, Ecclesiarum hoc tempore maximæ copiosissimæq; sunt facultates: harum sanctam dispensationem requirimus, uerum Doctoribus Euangelij, & ministris Ecclesiarum eam cõmitti nolumus. Si qui præficientur, recte curent, gratulandum utilitatibus Ecclesiæ est: sin minus, neq; per potentiam emendari potest, dolendum quidem est, at ita ut non angamur, neq; diuitias potius quàm Euangelij progressus uideamur quætere. Decidamus igitur de doctrina, de Sacramento, de disciplina, de cetimonijs, nihil de opibus litigabimus, quibus carendũ potius est, quàm ob eas Christi gloriam impediri. Nihil nobis ad summã tranquillitatẽ deesse uideo, si animorum offensiones tollantur. Vos quoniam nostrorum hominum scripta non legitis, alienati iniquorum sermonibus, creditis uastationem rectorum institutorum à nobis excitari. Nos etiã quoniã multis exemplis terremur, nõ possumus eo adduci, ut oẽm suspicionẽ deleamus, atq; credamus, uestra studia uerã esse, & ad iustam Ecclesię emendationẽ conuersa. Si uobis de nostris cogitationibus atq; curis fides fieri possit, & si signa nos aliqua certa teneremus, uestrę diligentię atq; fidei, effemus tandẽ liberati molestijs, & cõmunibus cõsilijs quę optima uiderẽtur, statueremus.

Credo

Credo ego uos non ex illis esse, qui per uim sperent uestrā potentiam tueri, & aduersarios opprimere posse. Memini cum Lutherus solus esset, & se uniuerso orbi dilaniandum proponeret, neminem extitisse in maximis offensionibus & summa solitudine, qui potuit uitā auferre. Paucis annis ita aucta sunt hæc studia, ut non multum uestras minas extimescant. Habent clarissimas significationes diuinę uoluntatis, ut si quid conaturi sitis, sperent nullum bellum fortunatū euentū habere posse, quod contra illos suscipitur, qui propter religionis studium in discrimen uocantur. Quamobrem uos dum tempus est, cogitate atq; circumspicite: Si ratione agendū sit, nullo negotio nostrā causam, modo aliqua sit futura iudicū æquitas atq; iusticia, defendemus: si uero & atque primū illud crudele est, Christiani nominis Respublica delere: deinde magno cum periculo coniunctum, propter auctas aduersarię partis uires, ad quas fortasse magne fient accessiones, cū crudelitatis atq; uiolentię potentię signa dabitur. Postremo ut illud concedam, posse uos aut iniquo iudicio, aut uero ad id peruenire quod cogitatis, tamen in hac crudelitate & iniusticia, & in illo angore conscientię, neq; cum laude, neq; cū uoluptate que quidem excusetur, uitam agere possitis. Non talis poterit esse uastatio, ut non fundamenta & radices maneat, unde semper succrescent, qui poterunt iudicare. Deinde si omnia profligabitis, tñ est Deus qui intuetur omnia, & uindicare potest: est Christus in cuius ditione & potestate nos oēs sumus, qui ut salutis orbis author extitit, ita etiam profligatę religionis poterit esse recuperator.

Hæc ego Contarene non edico, quod uestra consilia ad perniciem spectent, sed quod apud uos sint, quo

G 2 cum sens

rum sententiæ si ualebunt, plures & maiores sunt in Ec-
clesia Christi acerbitates orituræ, quàm antehac inde ab
initio uidimus. De uobis uero sic statuo, esse Deum, qui
uestra consilia possit gubernare, non deesse uobis do-
ctrinâ, prudentiam, & studium atq; ardorem: posse uos
prouidere, esse gratum Deo & apud homines propter
maximas commoditates gloriosum, restituere doctri-
nam, constituere qui uelint & possint docere, corrigere
ceremonias, distinguere ministros, & hisce rebus posse
reduci ueterem disciplinam, sine qua neq; dignitas lau-
dabilis, neq; autoritas diuturna, neq; religio florere po-
test. Nullus enim honos in fœda gubernatione & uitu-

peratione uitæ, laudem habet, neq; uoluntaria obtem-
peratio, neq; præclara uoluntas erga eos esse potest, qui
officium suum non faciunt. Doceri homines & adiu-
uari uolunt, hinc enim multorum gratiæ comparan-
tur, & conciliatur autoritas: cum negliguntur, cum offi-
cia in magistratu desiderantur, ibi tum omne authori-
tatis pondus imminuitur, neq; quisquam nisi aut co-
actus, aut adulator, aut leuis & inconsiderans, obseruan-
tiam præstat. Quo fit, ut cum authoritate & ornamen-
ta tollantur, & impediuntur progressus religionis.

Quamobrem præsidium labenti atq; inclinatæ reli-
gioni ferre, & illos graues, inueteratosq; & desperatos
morbos, quibus affecta Ecclesia est, & intabescit curate,
& quoniam multa magnaq; uicia agnoscitis, & plura
sunt quæ à uobis nō indicantur, patiamini nostros fun-
damenta apud suos religionis instaurasse, neq; moram
& impedimentum operis perfectioni inferte. Quod si
sunt, quemadmodum esse dicitis, quæ probari non pos-
sint, agatur conuentus de omnibus rebus rationibusq;
& sine

**& sine fraude & libere decidatur. Depellantur omnes
animi affectiones, quæ ueritati obstare possunt, & ad
eas ueniamus, quæ noceant nemini, leges non uiolent,
retineant æquitatem. Nam quæ potest esse ullius cœtus
comprobatio, quæ excusatio, quæ uenia, in quo priuatę
cõmoditates spectantur, cædium atq; suppliciorum oc-
casiones captantur, uicijs diuerticula dantur. Omnis
enim solemnium conciliorum ratio, pro publicis utilitati
bus est suscipienda, & uitanda crudelitas, & in curandis
morbis fides constantiaq; adhibenda. Itaq; absit cupidi-
tas, repellat crudelitas, faceat qui uicijs indulget: qui-
bus uero cõmunes cõmoditates caræ sunt, & grata est
æquitas atq; iusticia, & qui constantia prudentiaq; sunt
prediti, conquirantur. Si quæ unq; fuerunt, aut esse pos-
sunt tempora, quibus hisce remedijs & horum uirorum
industria opus fuit, sunt certe nostra talia, quibus pro-
pter inueterata mala, nullæ nisi periculosæ & ancipites
curationes accommodari possunt. Habent enim nunc
uicia datam à tot annorum cõsuetudine defensionem.
Sed cum occultatrix sit uiciorum consuetudo, cum bar-
baries omnia per tantum temporis curriculum occupa-
rit, cum conuicia non ad emendationem malorum, sed
ad ambitionis fastusq; propugnationem coacta sint, cum
aut nullus aut nemo extiterit, qui & uoluit & sine peri-
culo potuit morbos indicare, & adferre remedia: ue-
strum iam est, in hac luce ueritatis, in hac potestate quæ
uobis à Pontifice facta est, in tot tantisq; acerbitatibus
quibus affligimur, & in his discordijs dare salutem, con-
ciliare pacem & concordiam, defendere ab augefcenti-
bus calamitatibus orbem, nouas radices ueræ religio-
nis, reuocata ueteri disciplina, agere & propagare. Co-**

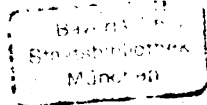
gitate supra nos, qui mundum creauit, eundemq; gubernat, spectatorem & iudicem uestrorum consiliorum esse, quem nisi salutaribus cogitationibus atq; consilijs placare nõ potestis. Etiam illud considerate esse in hac uita neq; unquam defuturos, qui de uestra uita & moribus uere iudicent. Hi nisi uestrorũ factorum rationem habeant, non poterunt eam quæ necessaria est, auctoritatem uobis concedere. Valere.

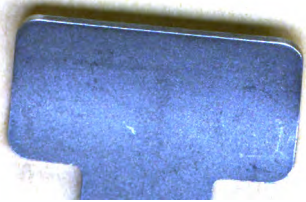
Argentorati tertio Non.

Aprilis.

EX OFFICINA CRATONIS MYLII
ARGENTORATEN. ANNO
M. D. XXXVIII.

Walter Schilling
Google

Digitized by

